

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 15.6.2016 r.
COM(2016) 349 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY
EUROPEJSKIEJ I RADY**

**Drugie sprawozdanie z postępów w zakresie realizacji postanowień oświadczenia UE-
Turcja**

1. Wprowadzenie

Utrzymuje się tendencja odnotowana w pierwszym sprawozdaniu z postępów w zakresie realizacji postanowień oświadczenia UE-Turcja¹: mimo wielu wyzwań, oświadczenie UE-Turcja² zaczęło przynosić efekty.

Gwałtowny spadek liczby nielegalnych migrantów i osób ubiegających się o azyl przepływających się z Turcji do Grecji dowodzi skuteczności oświadczenia; pokazuje to przede wszystkim, że możliwe jest przerwanie działalności sieci przemytu ludzi. Migranci otrzymali jasny sygnał, że wejście na pokład łodzi lub statku w Turcji i narażenie życia nie jest warte ryzyka, biorąc pod uwagę fakt, że istnieje legalna i bezpieczna możliwość, jaką dają przesiedlenia. W pierwszym sprawozdaniu wykazano znaczące postępy poczynione w zakresie realizacji postanowień oświadczenia i podkreślono obszary, w których konieczne jest natychmiastowe działanie – przede wszystkim w codziennym funkcjonowaniu procesu rzeczywistych powrotów i przesiedleń w pełnej zgodności z unijnymi i międzynarodowymi przepisami.

W niniejszym, drugim sprawozdaniu przedstawiono dalsze znaczące postępy w zakresie realizacji postanowień oświadczenia UE-Turcja poczynione od czasu pierwszego sprawozdania i określono kolejne kroki wymagane do utrwalenia tych osiągnięć w celu utrzymania właściwego tempa. Jest to niezbędne ze względu na wciąż trudną sytuację i nadal istniejące ryzyko geopolityczne, podczas gdy żaden z aspektów oświadczenia UE-Turcja nie uzyskał jeszcze silnej podstawy.

Sytuacja obecna

Od pierwszego sprawozdania z kwietnia liczba migrantów opuszczających Turcję w stronę Grecji w dalszym ciągu wzrastała. W miesiącu poprzedzającym realizację postanowień oświadczenia około 1 740 migrantów codziennie odbywało podróż przez Morze Egejskie w drodze na wyspy greckie. Od dnia 1 maja natomiast średnia liczba osób, które na nie codziennie przybywają, spadła do 47. Co najważniejsze, liczba ofiar śmiertelnych na Morzu Egejskim znacznie zmalała; na przykład w styczniu – przed oświadczeniem UE-Turcja – 89 osób straciło życie na morzu, podczas gdy od 20 marca było ich siedem, nawet jeśli jest to wciąż o siedem za dużo.

Wzmocniona koordynacja i wsparcie ze strony Komisji

Jak zauważono w kwietniowym sprawozdaniu, koordynator UE kierujący trzema zespołami – w Brukseli, Ankarze i Atenach – na bieżąco kontaktuje się z władzami greckimi i tureckimi, agencjami UE i organizacjami międzynarodowymi oraz zainteresowanymi państwami członkowskimi.

Agencje UE także zapewniają niezbędne wsparcie w realizacji postanowień oświadczenia. Obecnie w Grecji rozmieszczonych³ jest: 43 tłumaczy ustnych, 47 ekspertów ds. azylu i 51 oficerów eskortujących, co odpowiada ustalonym aktualnym potrzebom.

¹ COM(2016) 231 final z 20 kwietnia 2016 r. („pierwsze sprawozdanie”).

² <http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2016/03/07-eu-turkey-meeting-statement/>

³ Liczbę rozmieszczonych ekspertów ustalają we współpracy z Komisją i władzami greckimi Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu i agencja Frontex – zależy ona od ustalonych potrzeb operacyjnych. Na przykład Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu, w dniu 13 czerwca ogłosił – w poszukiwaniu 20 ekspertów ds. azylu – zaproszenie do zgłaszania kandydatur. Agencja Frontex jest gotowa oddelegować lub

Ciągła **działalność patrolowa** władz tureckich i greckich wzdłuż ich wybrzeży jest istotnym czynnikiem zapobiegającym przekraczaniu Morza Egejskiego przez migrantów. Obecnie greckie i tureckie władze regularnie wymieniają informacje⁴. W ciągu pierwszych pięciu miesięcy 2016 r. grecka straż przybrzeżna powiadomiła jej turecki odpowiednik o 120 przypadkach akcji poszukiwawczo-ratowniczych, co doprowadziło do konkretnej odpowiedzi w 42 przypadkach, oraz wysłała 189 komunikatów dotyczących 268 łodzi z migrantami – tureckie władze zareagowały w przypadku 31 z nich.

Bieżące operacje Fronteksu i NATO stale wzmacniają działania w zakresie nadzoru i wczesnego ostrzegania oraz wymianę informacji operacyjnych z grecką i turecką strażą przybrzeżną. W kwietniu agencja Frontex oddelegowała oficera łącznikowego do okrętu flagowego NATO „Bonn”, choć samo NATO jeszcze nie wyznaczyło swojego oficera łącznikowego do Fronteksu. Frontex i NATO pracują obecnie nad standardowymi procedurami operacyjnymi i wypracowaniem wspólnego obrazu sytuacji w odniesieniu do obszarów ich działalności. Celem jest wykorzystanie działań NATO na Morzu Egejskim, aby dalej zwiększać ten wysoki wskaźnik wykrywalności i przyspieszać wymianę informacji o przemieszczaniu migrantów, szlakach i metodach.

UE nadal wspiera **budowanie zdolności działającej na Morzu Egejskim tureckiej straży przybrzeżnej** w ramach programu o wartości 14 mln EUR. Celem jest wsparcie pozyskania statków reagowania i mobilnych systemów radarowych. W maju Komisja przeznaczyła 20 mln EUR na wzmocnienie zdolności tureckiej straży przybrzeżnej w zakresie przeprowadzania operacji poszukiwawczo-ratowniczych.

Kontynuuje się również współpracę operacyjną za pośrednictwem **oficerów łącznikowych**. Oddelegowanie w kwietniu do Ankarę oficera łącznikowego agencji Frontex pozwala na regularne kontakty operacyjne z jej tureckim punktem kontaktowym i codzienne sprawozdania⁵. Turecki oficer łącznikowy został oddelegowany do siedziby Europolu w dniu 2 maja 2016 r.

Władze tureckie stworzyły jednostki zwalczające **przemyt migrantów** i handel ludźmi, chociaż nie posiadają one jeszcze kompletu personelu. Władze tureckie podejmują także kroki prawne w celu zaostrzenia kar dla przemytników. Wymiana danych i działania związane ze wspólną analizą ryzyka wśród organów odpowiedzialnych za zarządzanie granicami również zostały wzmocnione dzięki przyjęciu rozporządzenia w sprawie utworzenia krajowego centrum koordynacji oraz wspólnej analizy ryzyka. Jednostki analityczne zostały już ustanowione na co najmniej trzech lotniskach międzynarodowych.

zwiększyć liczbę ekspertów ds. readmisji i funkcjonariuszy eskortujących migrantów w drodze powrotnej oraz w dalszym ciągu zapewniać środki transportu niezbędne, aby zapewniać zwracanie nielegalnych migrantów z Grecji do Turcji.

⁴ Połączony ośrodek koordynacji poszukiwania i ratownictwa oraz centrum operacyjne greckiej straży przybrzeżnej w Pireusie, a także morskie ratownicze centrum koordynacyjne tureckiej straży przybrzeżnej w Ankarze. W dniu 26 maja 2016 r. w Izmirze spotkali się przywódcy regionalni tureckiej i greckiej straży przybrzeżnej strzegący Morza Egejskiego, dzięki czemu doszło do dalszego wzmocnienia ich codziennej współpracy.

⁵ Oficer łącznikowy pomógł także przy organizacji wizyty tureckiej dyrekcji generalnej ds. zarządzania migracją w siedzibie głównej Fronteksu, natomiast obecnie przygotowuje on rewizytę, która odbędzie się w lipcu 2016 r.

Powołana przez Komisję międzyinstytucjonalna grupa zadaniowa ds. strategii informowania migrantów dąży do identyfikowania kanałów, jakie wykorzystują migranci i osoby ubiegające się o azyl w celu **uzyskania informacji, zdefiniowania głównych przesłań oraz przygotowania i rozpowszechniania wiadomości**. Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu przygotował i rozpowszechnił materiały informacyjne i publikacje w hotspotach i wśród delegacji UE w państwach pochodzenia i tranzytu migrantów. Komisja przygotowała również nagrania wideo na temat relokacji i przesiedleń. Komisja, we współpracy z Wysokim Komisarzem Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR), z powodzeniem rozpoczęła wspólną kampanię informacyjną, opartą na zeznaniach ofiar handlarzy ludźmi i przemytników⁶ oraz opracowuje nowe projekty mające na celu przeciwdziałanie szerzeniu informacji przez przemytników, przede wszystkim w Afganistanie.

Komisja korzysta także ze zwykłych mediów, aby przekazać wiadomości migrantom znajdującym się w krajach trzecich – robi to za pośrednictwem lokalnych dziennikarzy, korespondentów i blogerów, którzy zwracają się do kluczowych grup odbiorców w ich własnych językach. Obecnie pracuje się nad ustanowieniem centralnego internetowego „węzła informacyjnego” dla ponad 300 mln migrantów i uchodźców na całym świecie⁷.

2. Powrót wszystkich nowych nielegalnych migrantów z Grecji do Turcji

Oświadczenie przewiduje powrót wszystkich nowych nielegalnych migrantów i osób ubiegających się o azyl, którzy dotarli na wyspy greckie z Turcji i których wnioski o udzielenie azylu zostały uznane za niedopuszczalne lub nieuzasadnione. Działania te prowadzone są w ścisłej zgodności z wymogami wynikającymi z prawa UE i prawa międzynarodowego oraz przy pełnym poszanowaniu zasady *non-refoulement*.

2.1 Stan obecny

Od dnia 4 kwietnia, gdy w oparciu o postanowienia oświadczenia rozpoczęło się zawracanie nielegalnych migrantów, zawrócono z Grecji do Turcji łącznie 462 osoby⁸, które wjechały nielegalnie po dniu 20 marca i nie złożyły wniosku o udzielenie azylu lub dobrowolnie zrezygnowały ze złożenia wniosku. Wśród nich znalazło się 31 Syryjczyków, którzy wrócili dobrowolnie. Do innych narodowości należeli: Pakistańczycy, Afgańczycy, Banglijczycy i Irańczycy, jak również osoby z Iraku, Indii, Konga, Algierii, Sri Lanki, Maroka, Nepalu, Somalii, Wybrzeża Kości Słoniowej, Egiptu i Autonomii Palestyńskiej. Ogółem 1 546 nielegalnych migrantów zostało zwróconych z Grecji do Turcji w roku 2016.

Powroty przebiegają w wolniejszym tempie, niż oczekiwano, ze względu na czas konieczny na oddelegowanie i przeszkolenie ekspertów ds. azylu oraz na stworzenie w hotspotach stanowisk pracy, w których rozpatrywane są wnioski o udzielenie azylu. Zainteresowanie statusem azylanta uległo znacznemu zwiększeniu: praktycznie wszyscy migranci, którzy nielegalnie przybyli na wyspy greckie po dniu 20 marca, złożyli wniosek o udzielenie im azylu. Komisje odpowiedzialne za rozpatrywanie zaległych spraw⁹, właściwe do rozpatrywania wszelkich odwołań od decyzji pierwszych instancji o niedopuszczalności podjętych przez grecką służbę azylową w odniesieniu do wniosków złożonych przez

⁶ tellingtherealstory.org (strona internetowa w jęz. angielskim)

⁷ Treści takiego portalu zapewniłyby media działające w ramach konsorcjum – w tym Deutsche Welle, Radio France Internationale, France 24, RMC Arabic, ANSA i Radio Netherlands International.

⁸ Stanowi to wzrost o 137 od czasu pierwszego sprawozdania z dnia 20 kwietnia 2016 r.

⁹ Ustanowione dekretem prezydenckim nr 114/2010 na okres przejściowy aż do ustanowienia nowego organu odwoławczego i nowych komitetów odwoławczych.

migrantów przybyłych na wyspy greckie po dniu 20 marca 2016 r., na podjęcie decyzji potrzebują czasu. W większości przypadków decyzje pierwszej instancji w sprawie niedopuszczalności uchylono: tylko w przypadku decyzji odwoławczych dotyczących dwóch z 70 osób potwierdzono stwierdzoną przez pierwszą instancję niedopuszczalność wniosków.

2.2 Środki prawne

W celu zapewnienia pełnego przestrzegania prawa UE i prawa międzynarodowego Grecja i Turcja zmieniły szereg przepisów prawnych i administracyjnych. Władze greckie zgodziły się na dokonanie dalszych zmian w swoich przepisach w celu utworzenia nowego organu odwoławczego i nowych komitetów odwoławczych odpowiedzialnych za kontrolę sądową decyzji w sprawie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej podejmowanych przez greckie służby azylowe.

Władze tureckie – oprócz zapewnienia, że wszyscy zawróceni Syryjczycy otrzymają po powrocie ochronę czasową – udzieliły Komisji dalszych pisemnych zapewnień, że każdy obywatel państwa innego niż Syria poszukujący w Turcji ochrony międzynarodowej zostanie, zgodnie z międzynarodowymi standardami, objęty ochroną przed zawracaniem na granicy, w zgodzie z obowiązującym prawem o cudzoziemcach i ochronie międzynarodowej. Turcja przyjęła również rozporządzenie w sprawie zezwoleń na pracę dla osób składających wnioski o ochronę międzynarodową i posiadaczy statusu osób objętych ochroną międzynarodową. Rozpoczęto również wdrażanie planu działania mającego na celu znaczne obniżenie (od 12 000 do 13 000 miesięcznie) zaległości w rozpatrywaniu wniosków o ochronę międzynarodową, co przyspieszy rozpatrywanie wniosków azylowych złożonych przez obywateli państw innych niż Syria. Planuje się, że w wyniku tych wysiłków każdy nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej będzie rozpatrywany w terminie sześciu miesięcy. Turcja zgodziła się także umożliwić UE regularnie monitorować sytuację Syryjczyków i obywateli państw innych niż Syria, którzy zostali zawróceni do Turcji. Umowa ta obejmuje także dostęp do obozów i ośrodków dla uchodźców. Kraj ten zawarł również umowę z UNHCR, zgadzając się na zapewnienie dostępu do ośrodków detencyjnych w celu nadzorowania wdrażania procedur ochrony międzynarodowej. Odbyły się już pierwsze wizyty w tych obozach i ośrodkach detencyjnych. W dniu 1 czerwca parlament turecki zatwierdził wejście w życie postanowień dotyczących obywateli państw trzecich zawartych w umowie o readmisji między UE a Turcją. Odpowiednia ustawa została podpisana przez Gabinet Przewodniczącego w dniu 18 maja; w dniu 20 maja opublikowano ją w tureckim Dzienniku Urzędowym. Wszystkie warunki wcześniejszego wejścia w życie umowy o readmisji, w tym w odniesieniu do państw trzecich, zostały już wdrożone. Decyzja tureckiej rady ministrów dotycząca stosowania tych przepisów jest jednak nadal potrzebna, aby mogło dojść do faktycznej readmisji obywateli państw trzecich.

Po dniu 20 marca 2016 r. Komisja w dalszym ciągu wspiera Grecję, dając jej wszelkie podstawy, aby stwierdzić, że Turcja jest bezpiecznym krajem trzecim lub krajem pierwszego azylu w rozumieniu dyrektywy w sprawie procedur azylowych do celu zawracania do Turcji nielegalnych imigrantów, którzy dotarli do wysp greckich przez ten kraj, zgodnie z postanowieniami oświadczenia UE-Turcja.

Ostatnio, w dniu 5 maja 2016 r., Komisja przekazała władzom greckim swoją pisemną ocenę środków podjętych przez Turcję. Zdaniem Komisji Turcja podjęła wszelkie niezbędne środki prawne lub innego rodzaju środki wskazane w komunikacie Komisji z dnia 16 marca 2016

r.¹⁰, aby umożliwić Grecji, na podstawie indywidualnej oceny wniosków o udzielenie azylu składanych zarówno przez Syryjczyków, jak i obywateli państw innych niż Syria, którzy nielegalnie podróżowali do wysp greckich przez Turcję od dnia 20 marca 2016 r., na uznanie ich za niedopuszczalne zgodnie z art. 33 ust. 2 lit. b) lub c) dyrektywy w sprawie procedur azylowych. Ponadto na posiedzeniu Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, które odbyło się w dniu 20 maja 2016 r., państwa członkowskie zaznaczyły, że dzielą tę ocenę¹¹.

W oświadczeniu UE-Turcja wskazano wyraźnie, że wszystkie wnioski o udzielenie azylu powinny być rozpatrywane w oparciu o indywidualną ocenę, zgodnie z prawem UE i prawem międzynarodowym, w tym z zasadą *non-refoulement*. Do dnia 12 czerwca 2016 r. spośród 1 429 wniosków złożonych przez osoby, które dotarły na wyspy greckie z Turcji od dnia 20 marca 2016 r., greckie służby azylowe 267 z nich uznały za niedopuszczalne. Wszystkie wnioski o udzielenie azylu rozpatrzono indywidualnie.

Do dnia 12 czerwca 2016 r. do greckich organów odwoławczych wniesiono 252 odwołania od tych decyzji. Podjęły one 70 decyzji uznających odwołania i dwie decyzje, które je oddaliły. Wszystkie odwołania rozpatrzono indywidualnie. Jedna z dwóch osób, których wniosek został oddalony, odwołała się do greckiego sądu administracyjnego, żądając zawieszenia wykonania decyzji w sprawie odwołania (osoba ta ma pozostać w Grecji do podjęcia przez odnośny sąd decyzji). Oczekuje się, że sąd podejmie decyzję o zawieszeniu wykonania tej decyzji.

Doświadczenie to pokazuje wyraźnie, że gwarancje zapewnione przez dyrektywę w sprawie procedur azylowych, zgodnie z zapowiedzią w komunikacie z dnia 16 marca, zostały wdrożone i są przestrzegane. Stałe wsparcie (poprzez projekty finansowane z Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji) oraz poprawa zdolności tureckiego systemu azylowego i zdolności do przyjmowania przyczynią się do dalszego ułatwienia indywidualnej oceny wniosków o udzielenie azylu. Obrazuje to niestabilność dotychczasowej realizacji postanowień oświadczenia.

2.3 Działania operacyjne

Przy wsparciu Komisji i Fronteksu hotspoty zostały dostosowywane do tego, aby móc **przeprowadzać szybkie powroty** z wysp do Turcji oraz aby zintegrować z ich infrastrukturą i działaniami funkcjonariuszy ds. azylu i powrotów. Pomimo tych osiągnięć około 8 450 migrantów pozostaje na wyspach greckich, co przekracza zdolność do przyjmowania, która wynosi 7 450 osób. Prowadzi to do przeludnienia i nadmiernego obciążenia obiektów, w tym tych przeznaczonych dla małoletnich i innych grup znajdujących się w trudnej sytuacji. Braki w zakresie **koordynacji** w hotspotach przez władze w dalszym ciągu utrudniają skuteczne zarządzanie sytuacją.

Należy pilnie zwiększyć całkowitą zdolność przyjmowania migrantów na kontynencie i na wyspach. Grecja rozpoczęła przekazywanie migrantów pomiędzy wyspami i przenoszenie

¹⁰ COM(2016) 166 final z 16 marca 2016 r.

¹¹ „Państwa członkowskie dzielą wnioski z przeprowadzonej przez Komisję analizy dotyczącej środków podjętych przez Turcję od dnia 20 marca, w tym jej ocenę, że Turcja podjęła wszelkie niezbędne kroki określone w komunikacie z 16 marca. Państwa członkowskie wyraziły przekonanie, że migranci mogą i powinni zostać zwracani do Turcji zgodnie z postanowieniami oświadczenia UE-Turcja z dnia 18 marca.”. Wyniki posiedzenia Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych z dnia 20 maja 2016 r., nr 9183/16.

grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji do konkretnych obiektów. Działania te należy zintensyfikować, w szczególności poprzez przeniesienie z wysp osób, których wniosek o azyl został uznany za dopuszczalny.

Wprowadzono pewne usprawnienia w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa w hotspotach, przede wszystkim na obszarach, w których działają służby azylowe i Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu; bezpieczeństwo w ośrodkach recepcyjnych i hotspotach należy jednak w dalszym ciągu zwiększać¹², aby chronić migrantów i osoby pracujące w terenie, biorąc pod uwagę przeludnienie, frustrację i nawracające niepokoje wśród grup migrantów.

2.4 Wsparcie finansowe ze strony UE

W celu zwiększenia zdolności władz greckich do rejestrowania nowo przybyłych migrantów oraz rozpatrywania ich wniosków azylowych, od czasu publikacji pierwszego sprawozdania, tj. od dnia 20 kwietnia, Komisja przeznaczyła dodatkowe 56 mln EUR ze środków ze specjalnej puli na nieprzewidziane wypadki w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji. Finansowanie to stworzy lepsze warunki dla migrantów znajdujących się w trudnej sytuacji oraz wzmocni proces rejestracji i procedurę azylową, zapewniając wsparcie w postaci dodatkowych zasobów ludzkich, poprawy infrastruktury informatycznej, zwiększenia dostępności tłumaczy ustnych i lepszego dostępu do informacji. Środki te, przyznane w dniu 20 maja, podzielono następująco:

- 30 mln EUR w celu wsparcia UNHCR w pracach dotyczących przygotowywania planu reagowania kryzysowego dla Grecji oraz zwiększenia zdolności greckiej służby azylowej i nowo utworzonego departamentu przyjmowania i identyfikacji;
- 13 mln EUR dla Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w celu niesienia pomocy migrantom znajdującym się w trudnej sytuacji przebywającym w Grecji;
- 13 mln EUR dla greckiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Reformy Administracyjnej i greckiej służby azylowej w celu zwiększenia skuteczności procedury udzielania azylu, usprawnienia procesu rejestracji i zapewnienia wsparcia operacyjnego działającej na zewnętrznych granicach greckiej policji.

Ponadto w dniu 24 maja Komisja przyznała 25 mln EUR na pomoc w ramach środków nadzwyczajnych dla Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu, by zwiększyć jego możliwości w zakresie dalszego wspierania władz greckich. Te dodatkowe środki pozwolą na rozmieszczenie w hotspotach dodatkowych ekspertów i tłumaczy ustnych z państw członkowskich oraz mobilnych biur, aby wspomóc rozpatrywanie wniosków azylowych, przyczyniając się tym samym do realizacji postanowień oświadczenia, jak również do wdrożenia unijnego mechanizmu relokacji w sytuacjach nadzwyczajnych.

Obecnie z władzami greckimi prowadzone są rozmowy w sprawie dalszych wniosków o pomoc w sytuacjach nadzwyczajnych, w tym na wniosek greckiego ministerstwa zdrowia. Ten ostateczny zestaw wniosków o pomoc w sytuacjach nadzwyczajnych zakończy wdrażanie greckiego planu działania w sytuacjach wyjątkowych przedstawionego w marcu 2016 r.

¹² Pismem zastępcy wiceministra ds. polityki migracyjnej Ioannisa Mouzalas z dnia 9 czerwca 2016 r. przedłożonym przed posiedzeniem Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, które odbyło się w dniach 9–10 czerwca 2016 r., stwierdzono, że stan bezpieczeństwa w hotspotach jest trudny, lecz można nim zarządzać, i że grecka policja usprawnia aparat bezpieczeństwa we wszystkich hotspotach i w ich pobliżu.

Te ostatnio przekazane środki, udzielone w ramach pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych, uzupełniły przyznane wcześniej środki z funduszu kryzysowego oraz kwotę 509 mln EU przydzieloną Grecji na lata 2014–2020 za pośrednictwem własnych programów krajowych w ramach dostępnych funduszy (Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego); z tego samego źródła dostępne są również znaczne fundusze przeznaczone na wsparcie realizacji polityki azylowej i polityki powrotowej.

Ponadto rozważa się zwiększenie budżetów operacyjnych Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu (od lipca).

Główne wyzwania i kolejne działania

Grecja, przy pomocy skoordynowanego wsparcia UE i jej państw członkowskich, powinna:

- zwiększyć swoją zdolność do indywidualnej oceny wniosków o azyl i odwołań najszybciej, jak to możliwe, w szczególności przez stosowanie koncepcji bezpiecznego kraju trzeciego;
- przedsięwziąć środki niezbędne do zapewnienia szybkiej readmisji do Turcji nielegalnych migrantów przybyłych po dniu 20 marca 2016 r.;
- zwiększyć zdolność przyjmowania migrantów na wyspach i przekazywanie na kontynent tych, których wnioski o azyl zostały uznane za dopuszczalne;
- znacznie usprawnić koordynację, zwiększyć jakość usług i podnieść bezpieczeństwo w ośrodkach recepcyjnych w hotspotach;
- jak najlepiej wykorzystać środki przyznane jej przez UE, zapewniając komplementarność pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych i działań finansowanych w ramach programów krajowych oraz wzmacniając budżet operacyjny Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu.

3. System przesiedleń „jeden do jeden” z Turcji do UE

Na mocy oświadczenia UE zobowiązała się do przesiedlania jednego obywatela Syrii z Turcji do UE w miejsce każdego obywatela Syrii zawróconego do Turcji z wysp greckich. W ramach obecnych zobowiązań pierwszeństwo będą mieli migranci, którzy nie wjechali uprzednio nielegalnie do UE ani nie podejmowali takich prób. Celem zasady „jeden do jeden” jest złagodzenie sytuacji w Turcji. Ustanawiając ją, Komisja dąży także do umożliwienia ofiarom kryzysu syryjskiego legalnego pozostania w UE.

3.1 Stan obecny

Osiągnięto znaczne postępy w ustanawianiu ram operacyjnych służących realizacji działań w zakresie przesiedleń z Turcji do UE. Oprócz 103 przesiedlonych Syryjczyków, o których była mowa w pierwszym sprawozdaniu, do dnia 8 czerwca kolejnych 408 Syryjczyków przesiedlono z Turcji do Szwecji, Niemiec, Niderlandów, Luksemburga, Włoch, Litwy i Portugalii¹³, co łącznie daje 511 zrealizowanych przesiedleń z Turcji. W chwili obecnej liczba przesiedlonych Syryjczyków znacznie przekracza liczbę migrantów zawróconych na podstawie oświadczenia UE-Turcja.

¹³ Trzecie sprawozdanie w sprawie relokacji i przesiedleń (COM(2016)360final) odnosi się do liczby osób przesiedlonych w okresie od 12 kwietnia do 13 maja 2016 r. Niniejsze, drugie sprawozdanie dotyczy liczby osób przesiedlonych między 20 kwietnia a 13 czerwca 2016 r.

Ważne jest jednak kontynuowanie przesiedleń znacznej liczby migrantów, aby do Syryjczyków trafił jasny przekaz, że została dla nich stworzona bezpieczna i legalna możliwość dostania się do UE. Ponadto przeszło 2 300 Syryjczyków na wyspach greckich znajduje się w trakcie procesu oceny dopuszczalności ich wniosków o udzielenie azylu.

3.2 Środki prawne

W dniu 28 kwietnia 2016 r., aby przyspieszyć proces przesiedleń, uzgodniono szybkie standardowe procedury operacyjne w zakresie wdrażania procesu przesiedleń¹⁴.

Powoli trwają prace legislacyjne nad wnioskiem Komisji z dnia 21 marca w sprawie udostępnienia 54 000 miejsc pierwotnie przewidzianych na relokację dla zgodnego z przepisami przyjmowania przez UE obywateli Syrii z Turcji poprzez przesiedlenie, przyjmowanie ze względów humanitarnych lub inne rozwiązania prawne, takie jak wizy humanitarne, stypendia bądź programy łączenia rodzin¹⁵. Komisja pracuje blisko ze współprawodawcami nad szybkim przyjęciem tego wniosku.

3.3 Działania operacyjne

Powołany przez Komisję przy delegaturze Unii w Ankarze **zespół ds. przesiedleń** w dalszym ciągu koordynuje i wspiera prowadzone w państwach członkowskich działania oraz współpracę z kluczowymi partnerami (Międzynarodową Organizacją ds. Migracji, Biurem UNHCR i turecką Dyрекcją Generalną ds. Zarządzania Migracjami). Prace te pozwoliły na standaryzację aspektów logistycznych procesu przesiedleń UNHCR w oparciu o wspólny wzór odsyłania spraw do państw członkowskich. Metodologia ta zapewnia standardowe kluczowe informacje o kandydatach. Wspólny ośrodek przesłuchań w Ankarze, utworzony przy pomocy Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji, jest również dostępny dla państw członkowskich w celu przeprowadzania przesłuchań Syryjczyków, którzy mogą zostać przesiedleni.

Główne wyzwania i kolejne działania

- Kontynuowanie przesiedleń znacznej liczby migrantów z Turcji do UE.
- Szybkie przyjęcie proponowanej decyzji, aby na potrzeby przesiedleń i innych rodzajów wjazdu na terytorium UE wykorzystać 54 000 miejsc pierwotnie przewidzianych na potrzeby relokacji.
- Zapewnienie sprawnego przebiegu działań w zakresie znacznie zintensyfikowanych przesiedleń przy koordynacji w Ankarze.

¹⁴ Potwierdzono to pismem władz tureckich z dnia 10 maja 2016 r. i pismem Komisji z dnia 12 maja 2016 r. wystosowanym w imieniu państw członkowskich, jak również Islandii, Liechtensteinu, Norwegii i Szwajcarii.

¹⁵ Wniosek w sprawie decyzji Rady zmieniającej decyzję Rady (UE) 2015/1601 z dnia 22 września 2015 r. ustanawiającą środki tymczasowe w obszarze ochrony międzynarodowej na rzecz Włoch i Grecji, COM(2016) 171 final z dnia 21 marca 2016 r.

4. Zapobieganie tworzeniu się nowych morskich i lądowych szlaków nielegalnej migracji z Turcji

Stopniowe zmniejszanie nielegalnych przepływów migracyjnych na wschodnim szlaku śródziemnomorskim niesie ze sobą ryzyko zwiększenia obciążenia na innych trasach. Komisja, Europejska Służba Działań Zewnętrznych oraz Frontex bacznie obserwują sytuację. Jak dotąd nie ma istotnych dowodów na to, by w bezpośrednim efekcie oświadczenia UE-Turcja rozwijały się nowe szlaki. Kontynuuje się wysiłki na rzecz kontroli przepływów migrantów na szlaku wschodniośródziemnomorskim.

Chociaż zarejestrowano pojedyncze incydenty z udziałem statków przybywających bezpośrednio z Turcji, brak jest bezpośrednich dowodów na to, że doszło do nich w efekcie przesunięcia ze szlaku wschodniego na środkowośródziemnomorski.

Wzrost działalności przemytniczej zaobserwowano wzdłuż szlaku zachodniobałkańskiego w wyniku środków stosowanych przy kontroli granicznej, co skutecznie zamknęło korytarz prowadzący przez Bałkany Zachodnie. Ludzie nadal poszukują możliwości dalszego przemieszczania się przez kraje Bałkanów Zachodnich do środkowoeuropejskich państw członkowskich, zwłaszcza Austrii i Niemiec. Zaobserwowano niewielki wzrost przejazdów między Grecją a Bułgarią i Turcją a Bułgarią, ale ogółem dotyczy to znikomej liczby osób.

Pewna liczba uchodźców niedawno dotarła na Kretę z Antalyi w południowej Turcji – przemytnicy obiecali im, że przedostaną ich do Włoch. Nielegalna imigracja na pokładach jachtów lub łodzi żaglowych z Turcji do Włoch nie jest nowym zjawiskiem. Ostatnie tragiczne wydarzenie, gdy blisko Krety przewróciła się łódź, jest wciąż objęte dochodzeniem, ale sygnały wskazują, że wypłynęła ona z Egiptu.

5. Dobrowolny system przyjmowania ze względów humanitarnych

Oświadczenie przewiduje uruchomienie programu dobrowolnej pomocy humanitarnej z Turcją w momencie, gdy kończyć będzie się nielegalne przekraczanie granic Turcji i UE lub przynajmniej zostanie ono znacznie i trwale zredukowane. Standardowe procedury operacyjne dotyczące dobrowolnej pomocy humanitarnej opracowano w Radzie w ścisłej współpracy z Komisją, Europejskim Urzędem Wsparcia w dziedzinie Azylu, UNHCR oraz Międzynarodową Organizacją ds. Migracji. Tekst ten został przekazany Turcji w dniu 7 czerwca. Gdy zawarta zostanie umowa w sprawie standardowych procedur operacyjnych, konieczne będzie dokonanie oceny, czy warunki uzasadniające wdrożenie tego programu zostały spełnione.

6. Liberalizacja przepisów wizowych

W sprawozdaniu Komisji z dnia 4 maja 2016 r.¹⁶ na temat postępów w realizacji planu działania dotyczącego liberalizacji reżimu wizowego odnotowano zadowalający postęp dokonany przez władze tureckie. Zachęcano w nim je także do pilnego zwiększenia wysiłków w celu spełnienia wszystkich wymagań koniecznych do liberalizacji reżimu wizowego. Siedem spośród 72 wymogów, które stanowiły podstawę procesu liberalizacji przepisów wizowych w Turcji od 2013 r., nie zostało spełnionych. Niektóre z nich miały szczególne

znaczenie. Sprawozdaniu towarzyszył wniosek¹⁷ dotyczący włączenia Turcji do wykazu państw zwolnionych z obowiązku wizowego¹⁸. Wniosek ten oparto na założeniu, że władze tureckie w trybie pilnym spełniłyby pozostałe kryteria planu działania, do czego zobowiązały się w dniu 18 marca 2016 r. W sprawozdaniu wyjaśniono również, że w tym momencie – ze względów praktycznych i proceduralnych – na wdrożenie dwóch¹⁹ z siedmiu pozostałych kryteriów potrzeba będzie więcej czasu, co sprawiło, że nie było możliwe ich spełnienie w momencie publikacji tego sprawozdania. Komisja i władze tureckie uzgodniły więc praktyczne sposoby wprowadzenia w życie tych kryteriów do czasu całkowitego spełnienia związanych z nimi wymogów.

Pozostałych pięć kryteriów określono już w sprawozdaniu z dnia 4 maja. Dotyczą one konieczności:

- przyjęcia przewidzianych w planie działania środków przeciwdziałania korupcji, tj. zapewnienia skutecznej realizacji zaleceń wydanych przez Grupę Państw Rady Europy Przeciwko Korupcji (GRECO);
- dostosowania przepisów o ochronie danych osobowych do standardów UE, w szczególności w celu zapewnienia, by organ ochrony danych mógł działać w sposób niezależny i by działania organów ścigania mieściły się w zakresie obowiązującego prawa;
- zawarcia umowy o współpracy operacyjnej z Europolem;
- zapewniania skutecznej współpracy sądowej w sprawach karnych ze wszystkimi państwami członkowskimi UE;
- dokonania przeglądu przepisów i praktyk w zakresie terroryzmu zgodnie ze standardami europejskimi, szczególnie poprzez lepsze dostosowanie definicji terroryzmu w celu jej zawężenia, i poprzez wprowadzenie kryterium proporcjonalności.

Komisja zapewni dalsze wsparcie dla Turcji w pracach, które państwo to musi jeszcze podjąć zgodnie z oświadczeniem, by wypełnić wszystkie pozostałe kryteria liberalizacji reżimu wizowego. Komisja przyjmuje do wiadomości dalsze postępy osiągnięte dotychczas przez władze tureckie, w tym od trzeciego sprawozdania z postępów przyjętego w dniu 4 maja 2016 r.²⁰, w szczególności wejście w życie przepisów dotyczących obywateli państw trzecich zawartych w umowie o readmisji między UE a Turcją w dniu 1 czerwca 2016 r., które w celu umożliwienia faktycznej readmisji powinny zostać w trybie pilnym uzupełnione decyzją tureckiej rady ministrów. Podczas misji technicznej Komisji w dniach 2–3 czerwca 2016 r. jej przedstawiciele wzięli udział w zachęcających dyskusjach z władzami tureckimi. Rozmowy dotyczyły konkretnych rozwiązań i praktycznych działań, z uwzględnieniem koniecznych zmian ustawodawczych i proceduralnych dotyczących pozostałych kryteriów. Współpraca między Turcją a Radą Europy w zakresie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka może przyczynić się do tego procesu. Grupa robocza Rady Europy spotkała się w dniu 13 czerwca 2016 r.

¹⁷ COM(2016) 279 final z dnia 4 maja 2016 r.

¹⁸ Załącznik II do rozporządzenia Rady (WE) nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 r. wymieniającego państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu, Dz.U. L 81 z 21.3.2001, s. 1. Czas ten pozwolił parlamentom krajowym na przeprowadzenie skutecznej kontroli parlamentarnej.

¹⁹ Dotyczyły one a) modernizacji istniejących paszportów biometrycznych, aby uwzględnić zabezpieczenia zgodne z najnowszymi normami UE, jak również b) wdrożenia przepisów umowy o readmisji między UE a Turcją, również w odniesieniu do obywateli państw trzecich.

²⁰ COM(2016) 278 final z dnia 4 maja 2016 r.

Równolegle do rozpatrywania wniosków Komisji dotyczących zmiany wykazu państw zwolnionych z obowiązku wizowego, współprawodawcy pracują również nad wnioskiem Komisji²¹ dotyczącym wzmocnienia istniejącego mechanizmu zawieszającego, w którym przedstawiono okoliczności, które mogą doprowadzić do ewentualnego zawieszenia ruchu bezwizowego dla obywateli wszystkich państw, które co do zasady nie są objęte tym obowiązkiem.

7. Instrument Pomocy dla Uchodźców w Turcji

Instrument ten dysponuje budżetem w wysokości 3 mld EUR na lata 2016–2017. Na kwotę tę składają się 1 mld EUR z budżetu UE i 2 mld od państw członkowskich UE. Wszystkie państwa członkowskie przesłały już zaświadczenia dotyczące wkładu finansowego²² obejmującego zadeklarowane 2 mld EUR²³. Instrument ten jest zatem obecnie w pełni operacyjny.

Finansowanie w ramach tego instrumentu przekazuje się w formie unijnej pomocy humanitarnej lub pozahumanitarnej. W ramach pomocy humanitarnej Komisja udostępniła środki w ramach wspomnianego instrumentu i zaprasza wybrane organizacje humanitarne, aby przedstawiły propozycje zalecanych działań na rzecz uchodźców w Turcji. W ramach pomocy pozahumanitarnej Komisja musi wraz z Turcją określić projekty zgodne z celami wspomnianego instrumentu i priorytetowymi obszarami, które może ona sfinansować, aby nieść pomoc uchodźcom. Po zatwierdzeniu przez państwa członkowskie Komisja rezerwuje środki w budżecie jako konkretne zobowiązania, które pozwolą jej na podpisywanie umów, co spowoduje uruchomienie wypłat w regularnych odstępach czasu, w zależności od postępów w realizacji danej umowy.

Komitet sterujący instrumentem

Komitet sterujący instrumentem w dniu 12 maja uzgodnił, że odnośny instrument powinien koncentrować się na sześciu obszarach priorytetowych: (1) pomocy humanitarnej, (2) zarządzaniu migracjami, (3) edukacji, (4) zdrowiu, (5) infrastrukturze miejskiej i (6) wsparciu społeczno-ekonomicznym. Uzgodnił on również dwa inne sposoby wdrażania tego instrumentu – pomoc humanitarną i pozahumanitarną – i podsumował wstępną ocenę potrzeb. Zostanie ona ukończona w czerwcu 2016 r. Komisja zdecydowana jest kontynuować wdrażanie tego instrumentu zgodnie z kluczowymi zasadami rządzącymi tym procesem: szybkością, efektywnością, skutecznością i ścisłą współpracą z władzami tureckimi.

Dotychczasowe wykonanie budżetu instrumentu

Kwotę 1 mld EUR przewidzianą dla tego instrumentu w budżecie UE podzielono na 250 mln EUR na 2016 r. i 750 mln EUR na 2017 r. Projekt wesprą także 2 mld EUR pochodzące od państw członkowskich w formie zewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel. Z całkowitej kwoty 3 mld EUR dotychczas przyznano ogółem 740 mln EUR – zarówno na pomoc humanitarną, jak i pozahumanitarną (szczegółowy podział poniżej). Z przyznanych

²¹ COM(2016) 290 final z dnia 4 maja 2016 r.

²² Od czasu pierwszego sprawozdania z dnia 20 kwietnia 2016 r., dwanaście państw członkowskich przedstawiło zaświadczenia dotyczące wkładu finansowego.

²³ Z zadeklarowanych 2 mld EUR jak dotąd otrzymano kwotę 1 285 mln EUR, natomiast pozostała kwota 715 mln EUR zostanie przekazana w najbliższych tygodniach.

740 mln EUR zakontraktowano 150 mln EUR. Z tych zakontraktowanych 150 mln EUR dotychczas wypłacono 105 mln EUR.

W szczególności:

- W ramach puli **środków przeznaczonych na pomoc humanitarną**, w dniu 3 czerwca 2016 r. Komisja opublikowała plan wdrażania pomocy humanitarnej, dysponujący budżetem ponad 500 mln EUR. Zgodnie z nim przed końcem lipca 2016 r. z budżetu UE zostaną zakontraktowane dodatkowe środki w wysokości 75 mln EUR. Po raz pierwszy zostanie w nim ujęty także wkład państw członkowskich, które będą kontraktowane stopniowo – od września 2016 r. do końca roku. Jest to uzupełnienie zakontraktowanej przed dniem 15 kwietnia 2016 r. kwoty 90 mln EUR przeznaczonej na pomoc humanitarną w celu rozszerzenia zakresu działań humanitarnych w formie pomocy żywnościowej i nieżywnościowej, schronienia, ochrony, opieki zdrowotnej i edukacji. Ogółem na pomoc humanitarną przeznaczono dotąd 595 mln EUR, z czego zakontraktowano 90 mln. Z tych zakontraktowanych 90 mln EUR dotychczas wypłacono 70 mln EUR.
- W ramach puli **środków przeznaczonych na pomoc pozahumanitarną**, w odpowiedzi na kryzys w Syrii od dnia 20 kwietnia 2016 r. zakontraktowano cztery nowe projekty na rzecz Turcji o wartości około 28 mln EUR, realizowane w ramach funduszu powierniczego Unii Europejskiej w odpowiedzi na kryzys w Syrii („funduszu powierniczego UE”), a finansowane ze środków instrumentu²⁴. Projekty te zapewniają dodatkową infrastrukturę edukacyjną dla 24 000 nieletnich uchodźców, szkolenia w zakresie umiejętności dla 24 000 młodych Syryjczyków²⁵, wsparcie społeczne dla ponad 74 000 Syryjczyków znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji²⁶, a także zwiększony dostęp młodych Syryjczyków do tureckich uniwersytetów w nadchodzącym roku akademickim²⁷. Ze środków przeznaczonych na pomoc pozahumanitarną, dodatkowe 20 mln EUR przeznaczono na wzmocnienie zdolności tureckiej straży przybrzeżnej. Ogółem na pomoc pozahumanitarną przeznaczono 145 mln EUR, z czego zakontraktowano 60 mln EUR. Z tych zakontraktowanych 60 mln EUR dotychczas wypłacono 35 mln EUR.

Komisja przygotowuje obecnie kolejne środki, które zostaną sfinansowane przez wspomniany instrument – obejmą one działania w dziedzinie edukacji, zdrowia, infrastruktury społecznej i miejskiej oraz wsparcia społeczno-ekonomicznego. Państwa członkowskie powinny nadsyłać swoje propozycje do końca lipca. Szacuje się, że na te działania przeznaczonych zostanie około 1,25 mld EUR.

Całkowita kwota w ramach instrumentu na pomoc humanitarną i pozahumanitarną na lata 2016–2017 – do której się zobowiązano – powinna przed końcem lata 2016 r. wzrosnąć do 2 mld EUR. Do tego czasu – zakładając sprawną i terminową współpracę z władzami tureckimi – zakontraktowane kwoty powinny wzrosnąć do 1 mld EUR. Komisja doloży także wszelkich starań dla zapewnienia przyspieszenia wypłat w ramach tego instrumentu.

²⁴ Więcej informacji na temat projektów finansowanych w ramach Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji można znaleźć na stronie http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/migration/index_en.htm.

²⁵ Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) (18,2 mln EUR).

²⁶ Search for Common Ground (1,75 mln EUR).

²⁷ Stichting SPARK (5 mln EUR) i DAAD (2,7 mln EUR).

Dalsze działania w ramach pomocy humanitarnej

Powyższy plan wdrażania pomocy humanitarnej opiera się na dwóch głównych filarach:

- i. stworzenie siatki bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach nadzwyczajnych dla uchodźców w Turcji. Będzie ona działała na zasadzie elektronicznej karty zintegrowanego systemu regularnego transferu środków na cele zaspokojenia podstawowych potrzeb uchodźców znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji poprzez comiesięczne przelewy na poziomie gospodarstw domowych. Dzięki temu uchodźcy będą w stanie pokryć swoje potrzeby w zakresie żywności, schronienia oraz edukacji w sposób bardziej przewidywalny i godny, a zarazem racjonalny pod względem kosztów i efektywny.
- ii. wdrażanie solidnych ram ochrony dla uchodźców znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, w tym edukacji nieformalnej, opieki zdrowotnej i zarządzania projektami dotyczącymi przetwarzania informacji. Zostanie również przewidziany bufor finansowy umożliwiający szybkie reagowanie na pilne i nieprzewidziane potrzeby humanitarne. Działania w ramach planu wdrażania pomocy humanitarnej zaczną być realizowane z końcem lipca 2016 r.

Działania zapewniające pomoc humanitarną w ramach tego instrumentu będą wdrażane zgodnie z unijnym prawem pomocy humanitarnej i według zasad określonych w Konsensusie europejskim w sprawie pomocy humanitarnej²⁸.

Kolejne działania w ramach pomocy pozahumanitarnej

Komisja przygotowuje znaczne wsparcie za pośrednictwem specjalnych środków, na trzy kategorie wydatków:

- i. zapewnienie zrównoważonego dostępu do edukacji dzieci będących uchodźcami, a także dostępu do opieki zdrowotnej, wdrażanego poprzez bezpośrednie dotacje na rzecz odpowiednich tureckich ministerstw, finansowane i realizowane na podstawie faktycznie poniesionych i pokrytych kosztów. Powinno to zapewnić szybkość, skuteczność i trwałość.
- ii. zapewnienie znacznego finansowania infrastruktury miejskiej i społecznej, w tym ochrony zdrowia i edukacji oraz wsparcia społeczno-ekonomicznego, we współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi. Pakiet działań będzie gotowy do konsultacji i uzgodnienia z władzami tureckimi do końca czerwca.
- iii. dodatkowe środki na fundusz powierniczy UE, przeznaczony przede wszystkim na wspieranie oddolnych projektów, w tym w nowych obszarach, takich jak szkolenia zawodowe i dostęp do rynku pracy.

Główne wyzwania i kolejne działania

- Zapewnienie pełnego wdrożenia rozpoczętych już projektów, których celem jest dostarczanie żywności i edukacji, szczególnego środka wspierającego zawróconych migrantów oraz środka nadzwyczajnego wsparcia dla tureckiej straży przybrzeżnej.
- Realizacja planu pomocy humanitarnej przyjętego w dniu 3 czerwca 2016 r.
- Przygotowanie i przyjęcie specjalnych środków na edukację i zdrowie oraz infrastrukturę miejską i społeczną oraz wsparcie społeczno-ekonomiczne, a także zwiększenie środków

²⁸ Wspólne oświadczenie Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie, Parlamencie Europejskim i Komisji Europejskiej (2008/C 25/01).

regionalnego funduszu powierniczego UE w odpowiedzi na kryzys w Syrii – do końca lipca 2016 r.

- Wdrożenie pięciu dodatkowych projektów finansowanych (84 mln EUR) w ramach regionalnego funduszu powierniczego UE w odpowiedzi na kryzys w Syrii – przed latem 2016 r.
- Zaplanowanie, przygotowanie i przyjęcie dodatkowych interwencji, które mają być finansowane w ramach regionalnego funduszu powierniczego Unii Europejskiej w odpowiedzi na kryzys w Syrii na edukację, zdrowie, a także inne obszary, takie jak szkolenia zawodowe i dostęp do rynku pracy.
- Zorganizowanie trzeciego komitetu sterującego w dniu 30 czerwca 2016 r.

8. Modernizacja unii celnej

Stosunki gospodarcze z Turcją pozostają silne – dwustronna wymiana handlowa z UE w 2015 r. osiągnęła wartość 140 mld EUR i stanowiła dwie trzecie inwestycji zagranicznych w Turcji. Taki poziom integracji gospodarczej i przemysłowej oraz reform niezbędnych dla wzmocnienia zaufania inwestorów omówiono pod koniec kwietnia podczas pierwszego dialogu wysokiego szczebla w dziedzinie gospodarki między UE a Turcją, w obecności przedstawicieli międzynarodowych instytucji finansowych i sektora prywatnego. Konieczność usprawnienia i zmodernizowania 20-letniej unii celnej, głównej siły napędowej głębokiej integracji gospodarczej, także była przedmiotem dyskusji.

Komisja dokonuje postępów w przygotowywaniu oceny skutków²⁹. Otrzymano 173 odpowiedzi w ramach konsultacji publicznych³⁰, które zakończyły się w dniu 9 czerwca. Większość odpowiedzi pochodziła od unijnych i tureckich przedsiębiorstw lub stowarzyszeń przedsiębiorców – wiele nich już teraz czerpie korzyści z unii celnej. Zostanie to uwzględnione w sprawozdaniu z oceny skutków, które Komisja zakończy w październiku 2016 r., również na podstawie obecnie przygotowywanej zewnętrznej ekspertyzy. Oczekuje się, że wstępne wytyczne negocjacyjne będą gotowe do przyjęcia przez Komisję i przedstawione Radzie w czwartym kwartale 2016 r.

9. Proces akcesyjny

W dniu 29 kwietnia Komisja przedłożyła Radzie projekt wspólnego stanowiska w sprawie **rozdziału 33 (przepisy finansowe i budżetowe)**, umożliwiając jej podjęcie decyzji w sprawie otwarcia tego rozdziału do końca czerwca.

W przyspieszonym tempie toczą się przygotowania w kierunku otwarcia pięciu kolejnych rozdziałów, bez uszczerbku dla stanowisk państw członkowskich zgodnie z obowiązującymi przepisami. Komisja i EEAS pracowały nad dokumentami przygotowawczymi na wiosnę, z myślą o przedstawieniu ich Radzie według następującego harmonogramu:

- zostały sfinalizowane prace przygotowawcze w dziedzinie **energii (rozdział 15)**. W dniu 29 kwietnia 2016 r. Komisja przedstawiła zaktualizowane sprawozdanie z przeglądu.

²⁹ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_trade_035_turkey_en.pdf.

³⁰ http://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=198.

- W kluczowych obszarach **sądownictwa i praw podstawowych oraz sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa (rozdziały 23 i 24)** w następstwie przeprowadzonych w kwietniu konsultacji i w oparciu o otrzymane w maju od Turcji zaktualizowane informacje, Komisja ma zamiar sfinalizować dokumenty do końca czerwca. Rozdziały te obejmują szereg kluczowych kwestii, w tym prawa podstawowe, takie jak wolność słowa, sądownictwo, politykę antykorupcyjną, migrację i azyl, politykę wizową, zarządzanie granicami, współpracę policyjną oraz walkę z przestępczością zorganizowaną i terroryzmem. UE oczekuje od Turcji poszanowania najwyższych standardów demokracji, praworządności i poszanowania podstawowych wolności, w tym wolności wypowiedzi.
- W odniesieniu do **edukacji i kultury (rozdział 26)**, Turcja przedłożyła swoje zaktualizowane stanowisko negocjacyjne w dniu 24 marca i na tej podstawie Komisja w dniu 2 maja 2016 r. sfinalizowała zaktualizowany projekt wspólnego stanowiska.
- Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ) zaktualizowała sprawozdanie z przeglądu **polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony (rozdział 31)**, przedłożone w dniu 20 maja 2016 r.

10. Sytuacja humanitarna w Syrii

UE i Turcja mają wspólny cel, jakim jest poprawa sytuacji humanitarnej w Syrii oraz zapobieżenie dalszym przymusowym wysiedleniom. Aby otrzymać niezbędną pomoc i umożliwić potrzebującym w Syrii dostęp do pomocy humanitarnej, konieczna jest ścisła współpraca UE i Turcji.

UE i Turcja w dalszym ciągu przeznaczają znaczne środki na pomoc humanitarną. Prace grupy zadaniowej ds. działań humanitarnych Międzynarodowej Grupy Wsparcia Syrii związane ze współpracą z Turcją mają dla tych działań wielkie znaczenie. UE i Turcja będą współpracować na rzecz pełnego i nieograniczonego wstępu na terytorium Syrii i pokonywania przeszkód, w tym w ramach grupy zadaniowej ds. działań humanitarnych Międzynarodowej Grupy Wsparcia Syrii, która w 2016 r. ułatwiła dostęp do 820 000 osób potrzebujących, znajdujących się na terenach obłożonych i trudno dostępnych.

Dostarczanie pomocy transgranicznej z państw ościennych, takich jak Turcja, pozostaje istotnym elementem odpowiedzi na kryzys, a z uwagi na eskalację walk w północnej Syrii i trudniejszy dostęp do tego regionu działania te jeszcze bardziej zyskują na znaczeniu. W 2015 r. 27 % unijnej pomocy humanitarnej w Syrii dostarczono z terenu Turcji. Pomoc ta, w tym pomoc ratująca życie przeznaczona, szacunkowo, dla 160 000 osób wewnętrznie przesiedlonych przebywających obecnie w północnej Syrii wzdłuż granicy z Turcją, z uwagi na niedawną intensyfikację walk w całej Syrii, szczególnie niedaleko Aleppo, Idlib i Al-Hasakeh jest w dalszym ciągu priorytetem. Sama Turcja nadal dostarcza podstawowej pomocy osobom znajdującym się po syryjskiej stronie granicy. Turcja ma ponadto do odegrania szczególnie ważną rolę w związku z pomocą, jakiej może udzielić działającym po obu stronach granicy organizacjom pozarządowym, polegającą na sprawnym wydawaniu wiz ich pracownikom i rejestracji tych osób.

UE będzie w dalszym ciągu dostarczać pomoc humanitarną mieszkańcom Syrii oraz przeznaczyła wstępną kwotę 140 mln EUR na działania ratujące życie na 2016 r. – niemal połowa tej kwoty została już zakontraktowana. Środki te będą stanowiły wsparcie dla sektorów, takich jak zdrowie, higiena, ochrona oraz służby szybkiego reagowania i pozwolą szybko odpowiadać na sytuacje kryzysowe i kolejne wysiedlenia. Priorytetowo będą w

dalszym ciągu traktowane obszary obłożone, trudno dostępne i takie, w których może dochodzić do wysiedleń.

11. Wnioski

Oświadczenie UE-Turcja w dalszym ciągu przynosi namacalne efekty. Poczyniono znaczne dalsze postępy w wykonywaniu postanowień oświadczenia. Wspólne wysiłki władz greckich i tureckich, Komisji, państw członkowskich i agencji UE pozwalają na codzienne funkcjonowanie procesu rzeczywistych powrotów i przesiedleń w pełnej zgodności z unijnymi i międzynarodowymi przepisami.

W chwili obecnej, kiedy wszystkie państwa członkowskie przesłały już swoje zaświadczenia o zadeklarowanym na lata 2016–2017 wkładzie 2 mld EUR, przyspieszenie wypłat w ramach instrumentu może zostać w pełni wdrożone. Projekty, które będą wspierać syryjskich uchodźców w Turcji, zostały rozpoczęte i UE jest na dobrej drodze, aby do końca lata zakontraktować 1 mld EUR. Dzięki temu osoby potrzebujące ochrony międzynarodowej otrzymają wsparcie, jakiego potrzebują.

Mimo osiągniętego sukcesu sytuacja jest jednak wciąż niestabilna i jest zbyt wcześnie, aby stwierdzić, że wszystkie aspekty oświadczenia UE-Turcja są w pełni funkcjonalne. W rzeczy samej, jak zauważono w pierwszym sprawozdaniu, nie ma miejsca na samozadowolenie, zwłaszcza gdy jeden z najbardziej ambitnych elementów – codzienne funkcjonowanie procesu rzeczywistych powrotów i przesiedleń w pełnej zgodności z unijnymi i międzynarodowymi przepisami – nie może być jeszcze uznany za w pełni wdrożony. Jego pomyślne wdrożenie zależy głównie od woli politycznej wszystkich stron do podjęcia niezbędnych działań. W związku z tym Komisja uważa, że przede wszystkim należy pilnie zwrócić uwagę na następujące działania:

- Grecja powinna zwiększyć swoją zdolność do rozpatrywania indywidualnych wniosków o azyl i odwołań oraz zapewnić jak najszybsze powroty i readmisję, w szczególności przez stosowanie koncepcji bezpiecznego kraju trzeciego, jak również zwiększając zdolność do przyjmowania osób na wyspach i poprzez poprawę codziennego zarządzania hotspotami i ich koordynacji – w skoordynowanym wsparciu UE i jej państw członkowskich.
- UE i jej państwa członkowskie powinny skonsolidować działania w zakresie przesiedleń z Turcji do UE.
- Parlament Europejski i Rada powinny szybko sfinalizować proces podejmowania decyzji w sprawie wniosku Komisji z dnia 21 marca 2016 r. dotyczącego wykorzystania na potrzeby przesiedleń 54 000 miejsc pierwotnie przewidzianych na potrzeby relokacji.
- Turcja powinna podjąć odpowiednie środki, aby jak najszybciej spełnić pozostałe kryteria w dziedzinie liberalizacji reżimu wizowego, co umożliwi zniesienie wymogów wizowych wobec tureckich obywateli.

Komisja przedstawi swoje trzecie sprawozdanie z postępów w zakresie realizacji postanowień oświadczenia UE-Turcja we wrześniu 2016 r.